

3. A folyóirat e számának magyar vonatkozású részletei. – ROBERT NEDOMA beszámol a 2002-ben Uppsalában megrendezett 21. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus anyagát tartalmazó 4. kötetről, mely névszótárak, névprojektek, névtervezés témában összesen 45 írást tartalmaz, köztük Nemes Magdolna magyar helynevek általános elemeit feldolgozó tanulmányát (137–40). A német Duden Lexikon családneveket feldolgozó kötetének svéd nyelvű ismertetése (121–3) kiemeli, hogy történelmi okokra visszavezethetően több magyar családnév is található a német névanyagban, például *Farkas, Nagy, Szabó*.

VÁCZINÉ TAKÁCS EDIT

ORTNAMNSSÄLLSKAPETS I UPPSALA ÅRSSKRIFT

Szerkesztők: MATS WAHLBERG – KATHARINA LEIBRING – STAFFAN NYSTRÖM
Ortnamnssällskapet i Uppsala, Uppsala, 2009. 104 lap

Az Uppsalai Helynévtársaság 2009-es évkönyve összesen kilenc helynévi témájú tanulmányt tartalmaz, hat szerző tollából.

LENNART ELMEVIK kötetnyitó tanulmányában *Möjbro* nevének korábbi etimológiai levezetései közül emel ki egyet (5–10). A falu neve egy összetételből született, melyben a *bro* 'híd' előtt álló első tag eredete vitatott. A szerző bizonyítása alapján az a korábbi elmélet tekinthető helyesnek, mely szerint a kérdéses tag a jelenleg *Sävaån* nevű folyó régebbi elnevezésével hozható összefüggésbe. ELMEVIK második tanulmányában (11–8) egy 1912-es, JÖRAN SAHLGREN nevéhez fűződő elméletet fejleszt tovább, amely Svédország tizennyolcadik legnagyobb tava, a *Skagern* nevének eredetét magyarázza. SAHLGREN megállapításával egyetértve ELMEVIK is egy önálló jelentéssel bíró tó létezését feltételezi a helynévben.

STAFFAN FRIDELL első tanulmányában egy tócsoport neveiről értekezik (19–37). A tavak elnevezései felettébb hasonlóak (*Askaken, Åskaken* stb.); valószínűsíthető, hogy ugyanabból az alakból vezethetők le. A tanulmány két lehetséges etimológiai magyarázatot ismertet. FRIDELL második tanulmányában (39–47) öt rövid cikkben hat dél-smålandi falu – *Borsna, En, Horn, Stenhöga, Vålje* és *Valid* – nevét értelmezi. *Borsna* egy **Borsne* elnevezésű tó nevére vezethető vissza, amelyben a 'kicsi gödör' jelentés konzerválódott. *En* falu neve az 'ösvény a víz mellett' értelmezésre vezethető vissza. *Horn* valószínűleg szintén egy tó nevéből származik, jelentése 'szarv', ami a tó háromszögre emlékeztető formájára utalhat. *Stenhöga* nevét a *stynia* 'nyög, sóhajt' igéből vezeti le a szerző, és elképzelhetőnek tartja, hogy szintén egy tó nevével hozható összefüggésbe. *Vålje* és *Valid* írások által összetévesztett helynevek, eredeti jelentésük szerint úgy értelmezhetők, hogy 'a tölgyerdő a gázló mellett' és 'körülzárt terület a fűzfacsomók körül'.

REINERT KVILLERUD saját születési helyéről, egy *Sjöröd* nevű farmról ír (49–55). A birtok neve a korábbi értelmezés szerint 'irtás közel a kocsuúthoz a mezők között'. A szerző bizonyítása alapján viszont valószínűbbnek tűnik, hogy a név az 'irtás közel a sziklás dombocskához' jelentésre vezethető vissza.

STAFFAN NYSTRÖM a Dyån folyó mellett elterülő szántóföld történetét ismerteti (57–65). Az 1870 körül felszántott területet ma *Dyarna* néven ismerjük, a környékbeli falvak osztoznak rajta.

ELIN PIHL tanulmányában azt mutatja be, hogy hogyan változott Söderby névkészlete a mezőnevek tekintetében a helyről készült legrégebbi (1710-es) térképen rögzített állapot utáni 250 évben, 1962-ig, illetve 1963-ig, vagyis addig az időpontig, amikorra a legfiatalabb mezőnevek megjelenését datáljuk (67–81).

SVANTE STRANDBERG első tanulmányában *Skällero* nevének egy korábbi értelmezését magyarázza tovább (83–9). Az elmélet szerint a település neve tartalmazza a közeli Funboån folyó régebbi nevét, amely jelentése szerint a folyó hangját írja le. Ezt az értelmezés azonban topográfiai alátámaszthatatlan volt. A szerző e nehézséget oldja meg tanulmányában. STRANDBERG második írásában két farm nevének kialakulásával foglalkozik: a *Stöck(e)gården* (ma Uppegården) és *Stökegården* nevekben közös helynévelemet egy családnévre vezet vissza (91–3).

Az egyes tanulmányokat angol nyelvű összefoglalók kísérik, illetve ahol szükséges, a tanulmányok témájához szorosan kapcsolódó, színes képek egészítik ki a kötetet.

FEJÉR KATALIN

ZUNAMEN/SURNAMES 4.

Főszerkesztő: SILVIO BRENDLER

Baar-Verlag, Hamburg, 2009. 202 lap (1. 100 lap, 2. 102 lap)

1. A Zunamen/Surnames című folyóirat 2009-es két kötetében két-két német nyelvű tanulmány jelent meg. Az első két tanulmány – ahogy erre a szerkesztő bevezető cikke is utal – a családnévek pragmatikájának témakörét tekinti át, egyrészt explicit módon, rendszerezést közölve SILVIO BRENDLER (2009/1: 8–57) tanulmányában, másrészt implicit, egy szláv eredetű név vizsgálatával WALTER WENZEL (2009/1: 58–74) munkájában.

2. **Tanulmányok.** – SILVIO BRENDLER (2009/1: 8–57) tehát részletesen tárgyalja a név- és családnév-pragmatikai nemzetközi szakirodalmat, összegyűjtve a 20. század közepétől napjainkig az e témában megjelent munkákat, köztük BÜKY BÉLA 1976-ban közzétett „Namengebrauch – Namengebung” című tanulmányát. Mivel a névpragmatika a névhasználat kommunikációbeli jellegzetességeit és a névhasználatból eredő sajátosságait mutatja be, a vizsgálatok pontos helyhez, időhöz, résztvevőkhöz kötendők. A névadás szituációjában azonban ezek nem mindig egyértelműek; ez a témakör egyik alapvető problémája. BRENDLER részletesen tárgyalja a névadás és névhasználat szituációját, a névvé válás útját, a névvesztést, a nevek „utóéletét” és újjáéledését. Foglalkozik a nevek motivációjával mint alapvető kérdéssel és a megállapítása szerint a névadásban szerepet játszó hat megnevezési elvvel. Összehasonlítja a családnévek alkalmi és szokásos jellegét, az öröklődő és nem öröklődő neveket, s ezzel szoros összefüggésben a produktív és reprodukzív névadást (az első egy korábban tulajdonnévként még nem létező, a másik pedig egy tulajdonnévként már korábban is ismert nevet hoz létre). A nevek kialakulását a monogenezis és poligenezis elméletével jellemzi, s a nevek időbeliségének, térbeliségének